

ville altsaa, mine Herrer, se, at den Myndighed, der i saa Henseende er hjemlet Kommunalbestyrelsen i Lovforslaget, ganske vist er noget Egenens som den nuggældende, men den er jo ogsaa for Kommunalbestyrelsens Vedkommende fuldstændig uliggyldig.

Det var det Væsentligste af, hvad dette Lovforslag har givet mig Anledning til at udtale; men maatte det være mig tilladt at føie en ganske kort Bemærkning til i Anledning af den Omtale, som her ved den foregaaende Behandling har fundet Sted med Hensyn til Spørgsmaalet om Oprettelsen af en Folkehøjskole, dog ikke, fordi jeg paa nogen Maade søger mig tabet til at optræde som Talsmand for dem, der have reist dette Spørgsmaal om Oprettelsen af Folkehøjskolen i Sorø. Min Opfattelse er den, at denne Tanke vistnok er kommen noget for tidlig frem. Men i og for sig slader det ikke, at den fremsættes, at den bliver drøftet, veiet og prøvet, at der engang tidligere eller senere kan komme noget Godt ud deraf med Hensyn til Spørgsmaalet om Folkehøjskolen gjælder det jo væsentligt om, hvad man forstaar ved den. For at kunne sige, hvorvidt det var begrundet, at man hilste den ærede Ministers Antydninger af Beredvillighed til at medvirke til Oprettelse af en Folkehøjskole her i Kjøbenhavn, maa man jo vide, hvad der menes ved den. Jeg tror nu, at den hører til en af de Gjenstande, eller hvorledes jeg skal betegne den, som ikke egentlig lade sig definere i Ord. Man kan ikke sige: en Folkehøjskole er en Skole af den og den Bestaffenhed; man kan beskrive den, sige, at saadan og saadan gaar det til og saadan berer den sig ad, men at definere den, eller give dens Begreb, har jeg ikke seet er lykkedes for Noget. Dette kommer, tror jeg, af, at den er en Virksomhed, der er i sin Udvikling, den kan kun bestemmes, kun defineres ved sin egen Virksomhed, ved at man ser den og lærer den at kjende. Den er i en aldeles afgjøvende Grad afhængig af den Person, som staar i Spidsen for den, og dens hele Karakter vil skifte og være forskjellig efter de forskjellige Personer, som lede den. Naar man nu vil spørge, hvorledes man maa se paa de Antydninger, der ere fremkomne fra den ærede Minister om denne Sag, navnlig for saavidt det gjælder Oprettelsen af en Folkehøjskole i Kjøbenhavn, saa findes der i den ærede Ministers Omtale af Sagen enkelte Bestemmelser, som have en vis vejledende Betydning. For det Første har den ærede Minister paa det Væsentligste gjort gjældende og gjentagne Gange fastholdt, at Betingelsen for den er, at en saadan Undervisningsanstalt bliver oprettet i Kjøbenhavn. Det er det første Kjendemerke, som for mig tyder paa, at den ærede Minister ikke har den Opfattelse af, hvad Folkehøjskolen er, som i alt Fald jeg har og vistnok flere med mig, der kjende noget til denne Sag. Thi en af de væsentligste Bestemmelser eller Virksomhedsbetegnelser for denne er

Personlighedens Virksomhed eller rettere sagt en enkelt Lærers, Forstanders Paavirkning af hele den Kreds, der omgiver ham i hans daglige Liv; det er et af Hovedpunkterne derved. Men i en Skole i Kjøbenhavn, der her samlede unge Mennesker, vilde i den Henseende Interesserne blive fuldstændig spredte, kastede til den ene eller den anden Side, og denne Side af Folkehøjskolens Virksomhed vilde da falde fuldstændig til Jorden. Det andet Kjendemerke er dette, som den ærede Minister siger, at dens Opgave skulde være den, at lige som man paa det lærde Skolevæsens Omraade aflutter med Universitetet, skulde man paa Borger- og Almueskolens Omraade aflutte med den nævnte Højskole. Den ærede Minister tilstræber her en Udskillelse i den almindelige Dannelse, en Udskillelse i den almindelige Undervisning i to Hovedgrene, som begge skulle finde deres Afslutning ved en Højskole i Kjøbenhavn, den ene ved Universitetet, den anden ved en saadan Anstalt. Jeg tror nu, at vi vanskelig kunne gøre vor hele Dannelse og wort hele Undervisningsvæsen en flattere Tjeneste end ved paa den Maade at lade fra øverst til nederst en Udskillelse fast, som stiller hele Folket i to forskjellige Leire. Jeg tror, at man meget mere skal stille sig det som Formaal, at Universitetet selv kan blive det fælles Toppunkt for al Undervisning her i Landet, og Betingelsen derfor er, at der kunde hjemles Undervisningen ved Universitetet en større Frihed, end den nu har, Lag al Examenslæsning og alt Embedsstudium bort fra Universitetet, til Videnskaben der frit, saaledes at de, som ville søge og benytte Universitetet, kunne gjøre det, da er der en Mulighed for, at Universitetet selv kan blive det fælles Toppunkt for hele Undervisningen i Landet. Jeg tror, man gjør den en daarlig Tjeneste ved Side om Side med Universitetet at skabe en Anstalt, som kun kunde blive en Konkurrent, som fra sin Søjel af vilde have et fjendeligt Præg mod Universitetet. Jeg skal ogsaa føie til, at, saaledes som Tanken om Folkehøjskolen i Sorø oprindelig fremkom fra Grundtvigs Side, vide vist Alle, at det ikke var hans Mening, at den skulde staa som en lavere Grad af Dannelse og Undervisning end den lærde, nei, tværtimod, det var den, der i sig skulde indoptage al væsentlig Dannelse og Undervisning i Landet. Men dette er jo en Fremtidstank, som det maaste er en fjern Fremtid forbeholdt at søre igjennem. Det tredje Kjendemerke ved den ærede Ministers Fremstilling af sit Forslag er maaste Noget, man ikke kan tillægge saa stor Betydning; men den ærede Minister lagde en ganske overordentlig Vægt paa Anstuelser og de Hjælpenidder, som alene Kjøbenhavn var i Stand til at kunne stille til en saadan Skoles Raadighed. Jeg kan ikke negte, at jeg derved fik en vis Frygt for, at der laa et vist realistisk, naturvidenskabeligt Præg over Ministerens Tanke i saa Henseende. Men det er maaste Noget, jeg